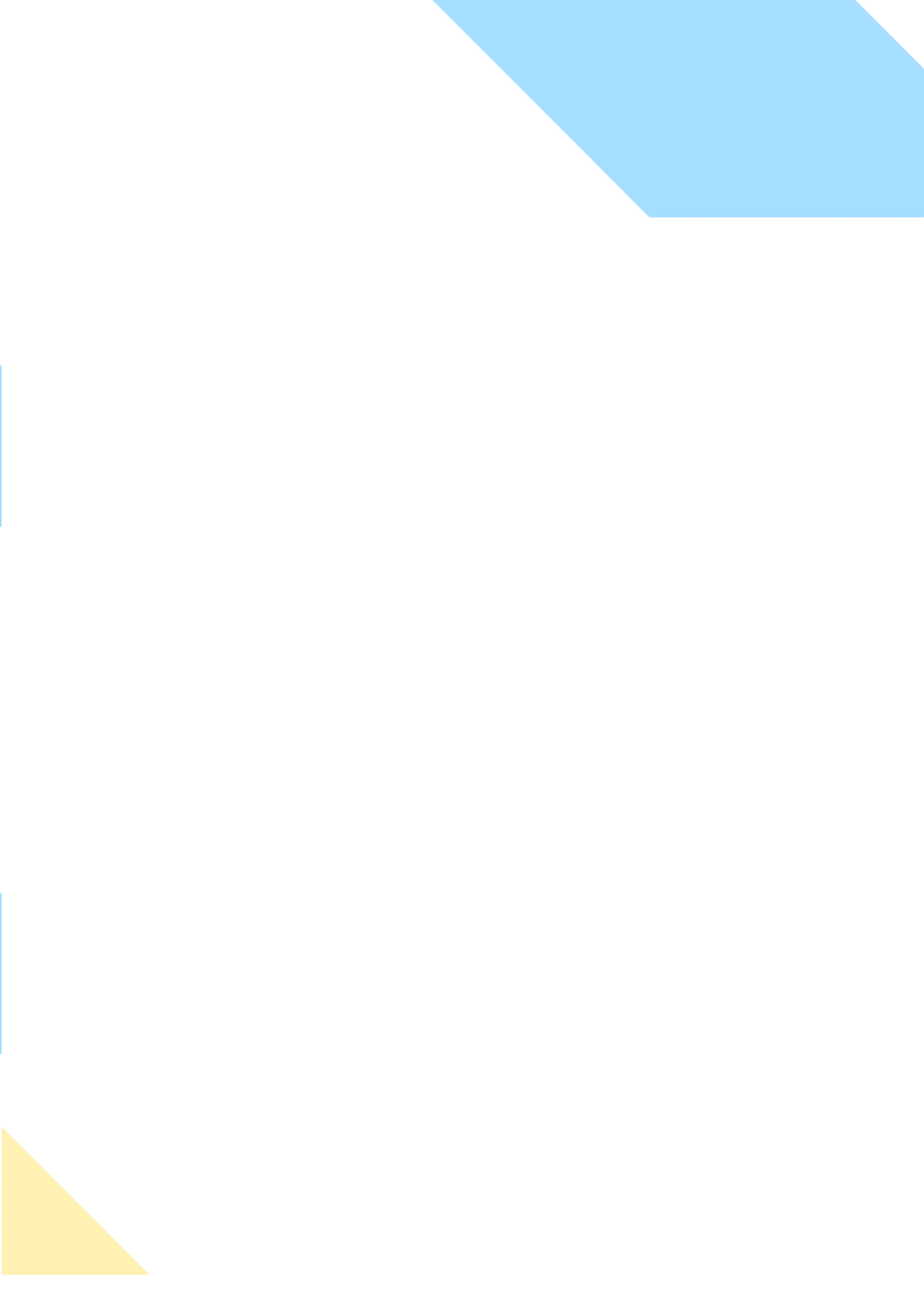

**ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН ЭКОНОМИКА
ЯАМЫЗЫ**

**Пандемия уезинде биче
болгаш ортумак
сайгарлыкчы чорукту
деткиир хемчеглерниң
даңзызы**

1. Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту деткиир федералдыг хемчеглерниң даңзызы 2020 чылдын апрель 9.....4
2. Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту деткиир федералдыг хемчеглерниң даңзызы 2020 чылдын апрель 9.....16
3. Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукка (МПС) регионалдыг деткимчениң хемчеглери.....18
4. Отчет дужаар хуусааларны узатканы.....19
5. Биче болгаш ортумак бизнес ажылынга санэпидемиологтуг чурумну сагыыр талазы-биле кичээндириг.....20

**Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту деткиир
федералдыг хемчеглерниң данзызы 2020 чылдын апрель 9**

Деткимче хемчеглер, нормативтиг эрге- хоойлу актызы (НПА)	Тайылбырлар болгаш ажыглаар байдалдары	Хемчеглер- ниң куштуг хуусаалары	Кымнар ажыглап болур
1. Үндүрүг төлээр хуусааларны узадыры Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазаның «Экономиканың турум сайзыралын хандыраар талазы-биле хемчеглер дугайында» 2020 чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы. Каяа баарлы: Киир бижиттирген черинде үндүрүг инспекциязы Ссылка: : https://www.nalog.ru/rn17/	2019 чылда киирген орулганың үндүрүг, бөдүүнчүткен үндүрүг системазы, чангыс аай көдээ ажыл-агый үндүрүүн төлээр хуусааны узадыры; - 2020 чылдың 1-ги кварталының отчеттуг үезинге хамааржыр НДС биле НДСФЛ үндүрүглеринден ангыда, үндүрүг төлээр хуусааларны (үндүрүг талазы-биле аван төлевирлерин) узадыр;	6 ай дургузунда	2020 чылдың март 1-ниң байдалы-биле биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктун реестринче кирип турар болгаш, кол ажыл-чорудулганы эң когарап турар адырларга хамааржып чоруур организацияларга болгаш хуу сайгарлыкчыларга
	- 2020 чылдың (2-ги кварталда) чартык чылдың отчеттуг үезинге хамааржыр НДС биле НДСФЛ үндүрүглеринден ангыда, үндүрүг төлээр хуусааларны (үндүрүг талазы-биле аван төлевирлери) узадыр;	4 ай дургузунда	
	2020 чылдың бирги кварталында (аванс төлевирлер кылырын доктаадып каан регионнарга) транспорт үндүрүүнүн, организацияларның өнчү-хөренги үндүрүүнүн болгаш чер үндүрүүнүн талазы-биле аван төлевирлерин төлээр хуусааларны узадыры;	2020 чылдың октябрь 30-ге чедир;	
	2020 чылдың ийиги кварталында (аванс төлевирлер кылырын доктаадып каан регионнарга) транспорт үндүрүүнүн, организацияларның өнчү-хөренги үндүрүүнүн болгаш чер үндүрүүнүн талазы-биле аван төлевирлерин төлээр хуусааларны узадыры;	2020 чылдың декабрь 30-ге чедир;	
	(Хуу сайгарлыкчыларга) Кодекстин 227 статьязының 6 пунктузунга дүүштүр 2019 чылда НДСФЛ үндүрүүн төлээр хуусааны узадыр.	3 ай дургузунда	
	2020 чылдың март-май айларында камгаладылга дадывырларын төлээр хуусааларны узадыр;	6 ай дургузунда	
	2020 чылдың июнь болгаш июль айларның камгаладылга дадывырларын болгаш хуу сайгарлыкчыларның 2020	4 ай дургузунда	

	чылдың июль 1-ден орайтатпайн, төлээр ужурулуг 300 000 рубльдан ажып турар орулгаларының түңнеринден санап каан камгаладылга давырларының төлээр хуусааларны узадыр;		
	- 2019 чылдың киирген орулгазының үндүрүүн, бөдүүнчүткен үндүрүг системазының үндүрүүн, чангыс аай көдээ ажыл-агый үндүрүүн төлээр хуусааны узадыр; - 2020 чылдың 1-ги кварталында болгаш 2020 чылдың (2-ги кварталы) чартык чылдың отчеттуг үезинге хамааржыр НДС биле НДСФЛ үндүрүглеринден аңгыда, үндүрүг төлээр хуусааларны (Үндүрүг талазы-биле аван төлевирилери) узадыр;	3 ай дургузунда	кол ажыл-чорудулгазы эн когарап турар адырларга хамааржып чоруур, 2020 чылдың март 1-ниң байдалы-биле Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктун реестринче кирбейн турар, организация-ларга болгаш хуу сайгарлыкчыларга
	2020 чылдын бирги кварталында (аванс төлевирилер кылырын доктаадып каан регионнарга) транспорт үндүрүүнүн, организацияларның өнчү-хөреңги үндүрүүнүн болгаш чер үндүрүүнүн талазы-биле аван төлевирилерин төлээр хуусааларны узадыр;	2020 чылдың июль 30-ге чедир	
	2020 чылдың ийиги кварталында (аванс төлевирилер кылырын доктаадып каан регионнарга) транспорт үндүрүүнүн, организацияларның өнчү-хөреңги үндүрүүнүн болгаш чер үндүрүүнүн талазы-биле аван төлевирилерин төлээр хуусааларны узадыр;	2020 чылдың октябрь 30-ге чедир.	
	(Хуу сайгарлыкчыларга) Кодекстин 227 статьязының 6 пунктузунга дүүштүр 2019 чылда НДСФЛ үндүрүүн төлээр хуусааны узадыр.	3 ай дургузунда	
2. Отчет дужар хуусааларны узадыры Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазаның сайзарылын хандырап талазы-биле хемчеглер	Көргүзүп дужаар хуусааларын узадыр: 1) НДС, бухгалтер отчетундан аңгыда, 2020 чылдың март-майда дужаар хуусаазы чедип келген шупту декларацияларны (аванс талазы-биле төлевирилери); 2) үндүрүг органнарынга финанстыг информацияны (ОФР), отчеттуг 2019 чылда болгаш ооң мурнундагы отчеттуг чылдарда (клиентилер – даштыкы үндүрүг резидентилериниң дугайында	3 ай дургузунда	Шупту организация-ларга болгаш хуу сайгарлыкчы-ларга

дугайында» 2020 чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы. Каая баарыл: Киир бижиттирген черинде үндүрүг инспекциязы Ссылка: https://www.nalog.ru/rn17/	отчеттун) финанстыг рыногунун организацияларның отчет көргүзүп дужаарын; 3) 2021 чылда үндүрүг мониторингин эрттирер дугайында билдиришиктерин;		
	2020 чылдың март 1-ден июнь 1-ге чедир хуусаа дургузунда алган негелделерге хамааржыр документилерни, тайылбырларны бээр хуусааларны узадыр;	20 ажыл хуннеринин дургузунда	Шупту үндүрүг төлекчилеринге хамааржыр.
	2020 чылдың март 1-ден июнь 1-ге чедир хуусаа дургузунда алган НДС талазы-биле негелделерге хамаарыжыр документилерни, тайылбырларны бээр хуусааларны узадыр;	10 ажыл хуннеринин дургузунда	
3. Федералдыг үндүрүг албанының болгаш контроль-надзор ажыл-чорулгалыг органның талазындан хыналдалар, төлеттирер акшалар болгаш санкциялар кылырын, Блокировкаларны хоруп каан. Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазааның «Экономиканың турум сайзыралын хандыра талазы-биле хемчеглер дугайында» 2020 чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы, Федералдыг үндүрүг албанының «Коронавирус инфекциязының	Ара соксадып каан: 1) Үндүрүг хыналдаларын, барып четкеш кылып үндүрүг хыналдаларының (катап барып четкеш хыналдалар кылырының дугайында үндүрген шийтпирлерни, бот-боттарынга хамаарылгалыг кижилер аразынга кылдынган саарылгалар-биле холбаштыр үндүрүглери долузу-биле санаанын база төлээни хынаарының дугайында үндүрген шийтпирлерни; 2) барып четкеш, үндүрүг хыналдаларын эрттирерин (катап барып четкеш), үндүрүг хыналдаларын эрттирерин томуйлап каан, 3) валюта хоойлужулдулгазын сагып турарынга хыналдалар эрттирери, бир эвес кылып эгелей берген хыналдалардан хажыдышыкыннар илереп келген болза, административтиг харысалгага онааштыра хуусаазы 2020 чылдың июнь 1-ге чедир эртип турар болза, (ындыг таварылгаларда) хыналдаларны эрттирип, административтиг бүдүрүлгө херектерин чүгле ындыг хажыдышыкыннарга хамаарыштыр) кылып болур; 4) хуусаалары:	2020 чылдың июнь 1-ге чедир.	Шупту үндүрүг төлекчилеринге (үндүрүг агентилеринге, камгаладылга дадывырын төлээр улуска, чыыр акшалар төлээр улуска)

тыптырын болгаш тараарын кичээндирер сорулгалардан контроль болгаш надзор кылыр кызыгаарлар-биле дарый хемчегни хүлээп алырының дугайында» 2020 чылдың март 20-де үндүргөн № ЕД-7-2/181@ Дужаалы. Каяа баарыл: Киир бижиттирген черинде үндүрүг инспекциязы Ссылка: https://www.nalog.ru/rn17/	- үндүрүг хыналдаларына актыларны, үндүрүглер болгаш чыыр акшалар дугайында хоойлужудулганы хажыткан дугайында актыны тургузар болгаш тыпсырының, - айыттылган актыларга удурланган бижиктерни бээринин, - ындыг актыларны болгаш удурланган бижиктерни үндүрүг инспекциязының сайгарып көөрүнге.		
	Ара соксадып каан: - декларацияларны (камгаладылга дадыырларының талазы-биле санаашкыннарны) көргүзүп дужаавааны-биле холбаштыр, документилерни хүлээп алганының дугайында квитанцияны чорутпааны, ТКС талазы-биле документилерни хүлээп алырының хандырбааны-биле холбаштыр агар саннарын блокировкаларын; - үндүрүг төлекчизи –организацияның агар саннарында операцияларны болгаш электроннуг акшалар шилчидерин ара соксатканының дугайында шийтпир бар турда, банкыга счет ажыдарын хорууру, ол ышкаш медицинаның эдилел-херекселдерин азы эм-таң аймаан садып алыр сорулгалыг чарыгдалдыг операциялар кылып турар эмчи организацияларының, ындыг агар саннарындан акша-хөрөңги кызыыры хорулдуг;		
4. Үндүрүг санкцияларына мораторий - тускай доктаал үнеринге	2020 чылдың март 1-ден 2020 чылдың июнь 1-ге чедир үе хуусаазында документилер дужаавааны дээш үндүрүг санкцияларын ажыглаарын	2020 чылдың июнь 1-ге чедир	Шупту үндүрүг төлекчилеринге

чедир хуусаазын сонгаарладыры. Нормативтиг эргехойлу актызы: Россия Федерациязының Чазааның «Экономиканың турум сайзарылын хандыар талазы-биле хемчеглер дугайында» 2020 чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы, Россияның Федералдыг үндүрүг инспекциязының 2020 чылдың март 25-де бижээн № КЧ-4-8/5147чагаазы Каяа баарыл: Кир бижиттирген черинде үндүрүг инспекциязы Ссылка: https://www.nalog.ru/rn17/	тускай доктаал үнеринге чедир хуусаазын сонгаарладыр. Үндүрүг төлээнин дугайында негелдени, үндүрүг тырттарының дугайында шийтпирни чорудар эң сөөлгү хүн хуусаазын узадыры 2020 чылда төлээр хуусаазы чедип келген үндүрүглерниң болгаш камгаладылга дадывырларының талазы-биле чедир төлевээн дудагдал түңнеринге пеня хөөлер санапас болур.	6 ай дургузунда 2020 чылдың март 1-ден 2020 чылдың июнь 1-ге чедир үе дургузунда	Шупту үндүрүг төлекчилеринге Когараан адырларга хамааржыр организация-ларга болгаш хуу сайгарлыкчы-ларга
5. Камгаладылга дадывырларының тарифтерин эвээжедири Нормативтиг эргехойлу актызы: «Россия Федерациязының үндүрүг Кодекизинин 1-ги болгаш 2-ги кезээнге, РФ-тиң чамдык эрге-хоойлу актыларынга өскерилгелерни кириеринин дугайында» 2020 чылдың апрель 1-де	Акша-шалың төлеп турар сайгарлыкчыларга камгаладылга дадывырын 30 хуудан 15 хуу чедир бадырар. Эвээжеткен тариф болза, ажылдакчыларның бүгү шалыңыга өвөс, а күш-ажыл төлевиринин эң биче хемчээлин ажып турар кезээнге хамааржыр. (МРОТ)		Хуу сайгарлыкчылар, биче бизнес болгаш биче бүдүрүлгелер.

үнген № 102-ФЗ – Федералдыг хоойлу. Каяа баарыл: Киир бижиттирген черинде үндүрүг инспекциязы Ссылка: https://www.nalog.ru/rn17/			
6. Дадывырлар талазы-биле сонгаарлаткан Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазааның «Экономиканың турум сайзыралын хандырап талазы-биле хемчеглер дугайында» 2020 чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы. Каяа баарыл: Россия Федерациязының социал камгаладылга фондузу. Ссылка: https://fss.ru/	Камгаладылга дадывырларының талазы-биле төлевирлерни сонгаарлаткан. Пандемия үезинде ажылчыннарның акша шалыңындан камгадылганы тыртар хандырылгаларны төлевейн барып болур.	6 ай дургузунда	Биче бүдүрүлгелерге
7. Биче болгаш ортумак бизнеске чингелделиг кредиттер бээр программаны делгемчиткен. Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазааның «Экономиканың турум сайзыралын хандырап талазы-биле хемчеглер дугайында» 2020	Программада 99 банкылар киржиپ турар, олар 8, 5 хуу чедир эвээжеткен ставка-биле сайгарлыкчыларга кредиттерни берип турар. Чээли алыкчызынга негелделерни бөдүүнчүдүп берген, албан кылыр хүлээлгелеринден ап каапкан пунктулары: - үндүрүглер болгаш чыыр акшалар талазы-биле өре-шире чогу; - акша-шалың төлээр талазы-биле өре-шире чогу; - кредит керээлери ёзугаар төлевир бээр ай-хүн хуусаазын 30 хүнден ажыр эрттирбээни; - программаның кызыгаары-биле (кредиттерниң ниити түнүнден хемчээли 20 хуудан ашпас деп	Хуусаа чок	Хуу сайгарлыкчыларга, биче бизнес болгаш биче бүдүрүлге-лерге

чылдың апрель 2-де үнген № 409 Доктаалы, Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының Чазаның «Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктуң, ол ышкаш «Чиигелделиг ставка-биле профессионалдыг орулгазының үндүрүү» деп тускай үндүрүг чурумун ажыглап турар кижилерге 2019-2024 чылдарда берген чээли-кредиттеринден чедир кирип албаан орулгаларының орнун Россияның кредит организацияла-рынга болгаш тускайлаттыг финанстыг ниитилелдеринге төлөп бээри-биле федералдыг бюджеттен субсидиялар бээриниң чурумуну» 2018 чылдың декабрь 30-де үнген N1764 Доктаалы. Каяа баарыл: Кредит организациялар-рынга, банкыларга Ссылка: https://www.sberbank.ru/ru/person https://www.rosbank.ru/ https://www.rshb.ru/	доктаадып каан), эрги кредитин дуглаар дээш чаа кредит ап, рефинансирование кылыр кредит дугуржулгаларның эн улуг түңнүг объёмунга негелделерни ап каапкан. Саарылгалыг сорулгалар-биле кредиттерге рефинансирование - эрги кредитин дуглаары-биле чаа кредит алыр арга тыптып келген, (ооң мурунда ону чүгле инвестиция кредиттеринге чөпшээрп турган). (2 чыл ажыг хуусаа иштинде саарылгалар кылыр сорулгалар-биле 2020 чылда кредит дугуржулга чарып алган биче бүдүрүлгелерге) онза акциз үндүрүү хуваар барааннарның саарылгазын чорудуп турар садыг адырында биче бүдүрүлгелер ам чиигелделиг ставка-биле кредит ап болур.		
8. Акша-шалың төлээринге хуу чок кредиттер бээри Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Россия Федерациязының	(бирги ээлчегде ажылдакчыларның акша-шалыңын төлээринге) дарый хереглелдеринге хуу чок чээли бээр. Кредит алырының негелделери: - чээлиниң акша-хөрөңгизин болза, бир чылдан эвээш үеде дургузунда ажылдап турар болгаш, ээлери, бети дизе, чаңгыс	Хуусаа чок	Хуу сайгарлыкчыларга биче бизнес болгаш биче бүдүрүлгелерге

Чазааның «Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктун, ол ышкаш «Чиигелделиг ставка-биле профессионалдыг орулгазының үндүрүү» деп тускай үндүрүг чурумун ажыглап турар кижилерге 2019-2024 чылдарда берген чээли-кредиттеринден чедир кирип албаан орулгаларының орнун Россияның кредит организацияла-рынга болгаш тускайлаттырган финанс ниитилелдеринге төлөп бээри-биле федералдыг бюджеттен субсидиялар бээринин чуруму» 2018 чылдың декабрь 30-де үнген N1764 Доктаалы. Каая баарыл: Кредит организацияларынга, банкыларга Ссылка: https://www.sberbank.ru/ru/person https://www.rosbank.ru/ https://www.rshb.ru/	катап үндүрүглер төлөп турган компанияларга бээр; - ажылдап турар персоналының санын кредит төлөп турар бүгү үезинин дургузунда хевээр арттырып алган азы персоналын бир айда 10 хуудан эвээжетпейн кызырганы; Кредитти (75 хуу чедир) хандырып бээр талазы-биле ВЭБ-тиң дагдынып хүлээнген гарантиязы. Кредиттин параметрлери: Кредитти 6 айдан эвээш эвес хуусага берип болур. Чээлиге ап турар акша-хөрөңгинин эң улуг хемчээлин дараазында формула-биле санаар: ажылдакчыларның санын (күш-ажыл керээлеринге үндөзилеп) х 6 айда алып күш-ажыл төлевириинин эң биче хемчээли. Чээли алыкчызының ставказы - 0 хуу. Программага баштайгы чадазында шилиттинген 10 улуг банкылар киржир. Бир эвес кредитке берип турар чүүлдү херегледеп турарларның саны көвүдээр болза, кредит организацияларынын даңзызын делгемчидер.		
9. Кредит талазы-биле соңгаарлатканы Каая баарыл: Кредит организацияларынга, банкыларга. Ссылка: https://www.sberbank.ru/ru/person https://www.rosbank.ru/ https://www.rshb.ru/	Кредит капиталының талазы-биле бар өре-ширезин эде тургустуруп болур, (Бөдүүнү-биле тайылбырлаарга, бар өрезин чаа кредитор төлөптерге, оон чиик байдалдар азы хуулар-биле ону аңаа эгидип төлөп бээр анаар). Ол ажылды чээли алыкчызының саналы-биле кылыр. Банкыга билдиришкин бижип киирери негеттинип турар.	6 айларнын дургузунда	Хуу сайгарлыкчыларга биче бизнес болгаш биче бүдүрүлгө-лерге

10. Идиг, стимул бээрийн тускай программазы Каая баарыл: Кредит организацияларынга, банкыларга. Ссылка: https://www.sberbank.ru/person https://www.rosbank.ru/ https://www.rshb.ru/	Сайгарлыкчы-чээли алыкчыларынга хамаарыштыр кредит капиталынга рефинансирование - эрги кредитин дуглаары-биле чаа кредит алырынга тускай программа ажылдап эгелээр. Рефинансирование программазы-биле кредит болза, РФ-тин Төп банкызының доктаадып каан 4 хуулуг ставка хемчээли-биле болур база кредиттерге доктаадып каан сөөлгү ставказынын деннели 8, 5 хуу.		Хуу сайгарлыкчыларга биче бизнес болгаш биче бүдүрүлге-лерге
11.Кредит дыштанылгалары Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: 1) «Россия Федерациязынын Төп банкызынын (Россия банкыларынын) дугайында» Федералдыг хоойлуга болгаш Россия Федерациязынын чамдык эрге-хоойлу актыларында кредит керээлериниң, чээли керээлериниң негелделерин өскерттир онзагай талалыг кезектеринге өскерилгелер киирериниң дугайында» 2020 чылдың апрель 03-те	Коронавирус эпидемиязы дээш орулгазы (30 хуудан эвээш) хенертен эвээжей берген байдалга таварышкан хуу сайгарлыкчыларга болза, 6 ай хуусаага чедир кредит дыштанылгаларын азы кредит керээзи (чээли керээзи) ёзугаар (телевирлериниң хемчээлин эвээжедип) бээрин көрүп каан. Ук чиигелдени бээр байдалдарны банкыга билдиришишкин киирип турда, бот-тускайлаң сайгарып көөр ужурлуг.	6 ай дургузунда	Хуу сайгарлыкчыларга

үнген №106-ФЗ Федералдыг хойлуу, 2). РФ-тин Чазаның «Чаа коронавирус инфекциязының тараан түнелдеринде байдалдың баксырааны-биле Россияның экономиказында эң-не когараан адырларның данзызын бадылаарының дугайында» 2020 чылдың апрель 3-те үнген N 434 Доктаалы. Каяа баарыл: Кредит организация- ларынга, банкыларга. Ссылка: https://www.sberbank.ru/ ru/person https://www.rosbank.ru/ https://www.rshb.ru/			
12. Аренда талазы- биле сонгаарлатканы Нормативтиг эрге- хойлуу актызы: 1) «Россия Федерациязының Чазаның «Шимчевес өнчү-хөреңги арендазының керээлери ёзугаар аренда телевин бээр байдалдарга болгаш хуусааларга негелделер» 2020 чылдың апрель 3-те үнген N 439 Доктаалы, 2) «Россия Федерациязының чамдык эрге-хойлуу актыларынга онза	Күрүнениң болгаш муниципалитеттин арендага берип турар помещениелери дээш телевинерни бээрин сонгаарлаткан. Билдириишкин берген үезинден эгелээш, үш хүн дургузунда аренда керээге телевини сонгаарлаткан дугайында немей дугуржулганы чарып алыр ужурлуг. Коммерциялыг шимчевес өнчү- хөреңгиниң арендазының телевини хуусаа сонгаарладырынга хамаарышпайн турар.	2020 чылдың төнчүзүнге чедир.	Күрүнениң болгаш муниципалитеттин өнчү-хөреңгизин арендалап турар улустарга

байдалдарны кичээндирер база узуткаар айтырыглар талазы-биле өскерилгелер киирериниң дугайында» 2020 чылдың апрель 01-де үнген № 98-ФЗ Федералдыг хоойлу Каяа баарыл: Тыва Республиканың чер болгаш өнчү-хөренги хамаарылгаларының яамызы. Ссылка: https://minzem.rtyva.ru/			
13. Күрүне контракттары хандыраар талазы-биле негелделерни эвээжиди Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: 1) «Россия Федерациязының чамдык эрге-хоойлу актыларынга онза байдалдарны база кичээндирер база узуткаар айтырыглар талазы-биле өскерилгелер киирериниң дугайында» 2020 чылдың апрель 01-де үнген № 98-ФЗ Федералдыг хоойлунуң 11-ги статьязы. 2) «Күрүнең болгаш муниципалитеттиң хереглелдерин хандырып бээринге	Федералдыг хоойлунуң 30-ги статьязынга дүүштүр закупкалар кылып тургаш, заказиктиң закупка кылырының болгаш (азы) контракттының төлевилелиниң дугайында дыңнадыышкын берип, контракттыны күүседирин хандырып бээрин негээр эргези чок дээрзин доктаадырын Россияның Чазаа сүмелеп турар. Оон аңгыда, контракттынын эге (эң улуг) өртээн 5 млн. рубль чедир (амгы үеде 1 млн. рубль) өстүрерин база сүмелээн. Ол таварылгада биче сайгарлыкчы чоруктуң субъектилери закупканың киржикчилеринге чагыгларны киирерин хандыраар ужурулуг.	2020 чылдың декабрь 31-ге чедир	Хуу сайгарлыкчыларга биче бизнес болгаш биче бүдүрүлгелерге

барааннарны садар, ажылдарны кылыр, хандырылгаларны чедирер талазы-биле контракт системазының дугайында» 2013 чылдың апрель 05-те үнген N 44-ФЗ Федералдыг хоойлунуң, Хоойлунуң №98-ФЗ 2020 чылдың апрель 01-де редакциязы-биле) 64, 65, 93 дугаарлыг статьялары.			

Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукту деткиир
федералдыг хемчеглерниң данзызы
2020 чылдың апрель 15

Деткимче хемчеглер, нормативтиг эрге-хоойлу актылары	Тайылбырлар болгаш ажыглаар байдалдары	Хемчеглерниң күштүг хуусаалары	Кымнар ажыглап болурул
1. Когаралга таварышкан биче болгаш ортумак бизнеске күрүнөдөн дорт финанс- саң-хөөлүг дузаны халас чедирери. Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Экономиканы деткиириниң немелде хемчеглериниң дугайында РФ-тиң Чазаның хуралында Президентиниң берген Даалгазы. Каяа баарыл: Тыва Республиканың Күш-ажыл болгаш социал политика яамызы Ссылка: https://mintrudtuva.ru/	Сайгарлыкчы чоруктун субъектинге деткимчениң хемчээлин болза, бо чылдың апрель 1-ниң байдалы-биле ооң ажылдакчыларының ниити сан-түңүн барымдаалап тургаш, бир ажылдакчыга бир айда 12 130 рубль түң болурун көрүп тургаш, санаашкынны кылыр. Сайгарлыкчы чоруктун субъектилери бо акша-хөрөңгини эң чугула ажыл-херектерни шиитпирлээринче, ооң иштинде акша-шалың төлөп бээринге болгаш ажылдакчыларның апрель-май айларда күш-ажыл төлевириниң деңнелин хевээр арттырып алырынче угландыраар. Ону ажыглап тургаш, албан сагыыр негелде - штатта ажылдакчыларның санын апрель 1-ниң деңнелинден эвээжетпейн, 90 хуузун хевээр арттыраар ажурлуг.	Сайгарлыкчы чоруктун субъектилеринден сабыгларны бо чылдың май 1-ден эгелээш, хүлээп алырын планнап турар. Билдиришкиннер ни дистанциядан хүлээп ап болур. Бир эвес шупту байдалдарны сагыыр болза, сайгарлыкчы-лар дузаламчыны май 18-тен тура ап эгелей бээр. Майның дузаламчы хөрөңгизи июнь айда кирер.	Экономиканың пандемиядан когараан адырларында биче болгаш ортумак бизнес.
2. Внешэконом-банк акша-шалың кредиттери 75 хуудан эвээш эвес болурун хандырып бээрин гарантиялап турар. Нормативтиг эрге-хоойлу актызы: Экономиканы деткиириниң немелде хемчеглери-ниң дугайында РФ-тиң	Внешэкономбанк акша-шалың кредиттери 75 хуудан эвээш эвес болурун хандырып бээр дээрзинге гарантияларны берип турар, ол чүүл банкыларга рискини эвээжедир болгаш кредиттерни ап шыдаар арганы берип турар.		Пандемиядан когараан биче болгаш ортумак бизнес. Ук хемчеглерни экономиканың когараан адырларында ортумак болгаш улуг компанияларга ажыглаарын

Чазааның хуралына Президенти-ниң берген Даалгазы. Каая баарыл: Тыва Республиканың саң-хөө яамызы Ссылка: https://minfin.rtyva.ru/		делгемчидип турар.
3. Саарылгалыг хөреңги системазын тургузуп, ону долдуруп турар бүдүрүлгелерге чиигелделиг кредиттер. Нормативтиг эрге- хойлу актызы: Экономиканы деткирининң немелде хемчеглерининң дугайында РФ-тиң Чазааның хуралына Президентининң берген Даалгазы. Каая баарыл: Тыва Республика-нын саң-хөө яамызы. Ссылка: https://minfin.rtyva.ru/	Системаны тургузуп турар бүдүрүлгелерге тускай чиигелделиг кредиттерни бээр, ону сырьё болгаш оон комплектилик чүүлдерин садып алырынга чугула хереглеп турар саарылгалыг акша-хөреңгизин чедиштирип алырынга болгаш поставщиктерге аванс төлөп алыры-биле бээр. Күрүнениң субсидия бээр ставказы болза, Россиянын банкызынын кол тургускан ставказынын хемчээли-биле болур. Ол ышкаш кредиттиң чартыын Россиянын саң-хөө яамызы күрүнениң гарантиялары-биле хандырып болур.	Чүглө бүдүрүлгелернин экономиказынга чугула херек чөптүг негелделерге даянып үндөзилээш, системаны тургузуп турар бүдүрүлгелернин даңзызын чедир ажылдап кылып турар.

Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чорукка (МПС) регионалдыг деткимчениң хемчеглери

Тыва Республиканың «Үндүрүг хуваарының бөдүүнчүткен системазын ажыглаарыңга үндүрүг ставкаларының дугайында» 2020 чылдың апрель 09-та үндүргөн №590-ЗРТ хоойлузунда 2020 чылда «Орулгалар» деп үндүрүг хуваар объектилерге үндүрүг хуваарының бөдүүнчүткен системазы-биле сайгарлыкчы чоруктуң шупту субъектилеринге үндүрүг ставкаларын 6 хуудан 1 хуу чедир эвээжедири көрдүнгөн, «Орулгаларны чарыгдалдарның хемчээлинге дүүштүр эвээжедири» деп объектилерниң 15 хуудан 5 хуу чедир эвээжедир.

Тыва Республиканың Экономика яамызы кризиске удур саң-хөөлүг деткимче хемчеглерни белеткээн, ооң иштинде дараазында чүүлдер кирип турар:

Эвээш чээлилер талазы-биле эң эвээш хуулуң ставкалар:

- Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктуң субъектилеринге, чугула херек аыш-чем аймаа болгаш аыш-чемге хамаарышпас чүүлдерниң курлавыры-биле республика курлавырын хандырып берип турар улустарга, 6 ай дургузунда **0%, 7 ай дургузунда 6-8%**,

- Эң коргаан категорияга хамааржыр Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктуң субъектилеринге, чээли алыкчыларыңга негелделерни бөдүүнчүткен: баштайгы 6 ай дургузунда **2%, 7 ай дургузунда 6-8%**, олардан негеп турар документиленниң даңзызын кызырган, оларның дилег билдириишкинин сайгарып көөр хуусааны 1 хүн кызырган.

Документиленни МКК «Сайгарлыкчыларны деткиир фондуже», адреси: г. Кызыл ул. Тувинских добровольцев, 18 (здание Народного банка) дужаап болур, электроннуң адресче: bsf-tuva@mail.ru. Чорудуп болур. Ылавылап айтырар телефону: 8(39422)3-62-02. **Чүгле маскаралыг киирер!**

Тыва Республиканың күш-ажыл болгаш социал политика яамызы: Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктуң субъектилериниң ажылдакчылары амыдыраар акша-хөренгиниң эң кудуку хемчээли хире орулга ап турар болза, оларга 3 - 6 ай иштинде ай санында **11 125 рубль хемчээлдиң немелде төлевир алыр** арганы берип турар.

Документиленни хүлээри: 2020 чылдың апрель 15-ке чедир, 9:00-18:00 шактарда, **ГБУ «Тыва Республиканың Бизнес-инкубатору»** адреси: г. Кызыл ул. Тувинских добровольцев, 18 каб. №201 (Народный банк зданиези), электроннуң адресче чорудуп болур: bi_rt@mail.ru.

Ылавылап айтырар телефону: 8(39422)3-60-18, 8(39422)2-07-12 (баш бурунгаар бижидип алыры чугула). **Чүгле маскаралыг киирер!**

**Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктуң
субъектилеринге деткимче бээр талазы-биле
харылзажыр**

«Изиг шугум» телефону

8 (394-22) 3-62-02, 8-800-350-62-01

* Отчет дужаар хуусааларны узаткан

Отчеттуң хевири	Отчут дужаар эрги хуусаалары	Россия Федерациязынын Чазанын 2020 чылдын апрель 02 үнгөн №409 Доктаалында чаа хуусаалары
Чылдың		
Бухгалтер балансызы	Март 31	май 6 (июнь 30*)
2019 чылдың орулга үндүрүүнүн декларациязы	Март 30	Июнь 30
2019 чылдың өнчү-хөрөңги үндүрүүнүн декларациязы	март 30	Июнь 30
Организацияларга 2019 чылдың бөдүүнчүткен үндүрүг системазының декларациязы	Март 31	Июнь 30
2019 чылдың Көдээ ажил-агыйның чаңгыс аай үндүрүүнүн декларациязы	Март 31	Июнь 30
I квартал		
ЕНВД талазы-биле I кварталдың декларациязы	апрель 20	Июль 20
НДС талазы-биле I кварталдың декларациязы	Апрель 27	Май 15
Электронка талазы-биле I кварталдың 4-ФСС	Апрель 27	Июль 27
Орулга үндүрүүнүн I кварталда декларациязы	Апрель 28	Июль 28
I кварталдың 6-НДФЛ	Апрель 30	Июль 30
Камгаладылга дадывырларының талазы-биле I кварталдың санаашкыны	Апрель 30	Май 15
Декларация 2019 чылдың Бөдүүнчүткен үндүрүг системазының декларациязы (Хуу сайгарлыкчыларның «бөдүүнчүткен» үндүрүү)	Апрель 30	Июль 30

* июнь 30-де чүгле организациялар дужаап болур: күрүне чажыдынга хамааржыр медээлер кирип турар чылдың бухгалтер (финанстыг) отчетдун, (Чазактын 2020ч. 01.22. № 35 доктаалында көрдүнгөн таварылгаларда) даштыкының санкцияларынга таварышкан организациялар)

Биче болгаш ортумак бизнес ажылынга санэпидемиологтуг чүрүмнү сагыыр талазы-биле кичээндириг

(«Тыва Республиканың девискээринге чаа коронавирус инфекциязының (COVID-19) кирерин болгаш тараарын кичээндиреринче угланган немелде хемчеглерни боттандыраарының дугайында» Тыва Республиканың Чазааның 2020 чылдың апрель 17-де үнген № 168 Доктаалы)

Организацияның шупту ажылдакчылары организацияларга (бүдүрүлгелерге) санитар-эпидемиологтуг айыыл чок ажыл-чорудулганың Стандарттары-биле танышкан турар ужурлуг, чаа коронавирус инфекциязының (COVID-19) талазы-биле таарымча чок байдалдарны тургуспазы-биле доктааттыгын чурум ёзугаар, корпоративтиг электроннуг почта адрестерин ажыглавышаан, дистанциялыг ажылдаар.

1. АРГЫЖАРДА:

Бодунга: паспорт (азы кижиниң бодун бадыткаар өске документини), ажыл-албанының удостоверениезин (бар болза), ажыл берикчизиниң ажылдакчыларга берген справказы.

2. ДИСТАНЦИРОВАНИЕ

Үнүп-кирер черге хөй улус чыгбазы-биле, аразы 1,5 метр турар кылдыр аңгылап демдектээр.

3. БОТТАРЫН КОНТРОЛЬДААРЫ

Бүдүрүлгениң ажылын хандыраарының чугулазын барымдаалавышаан, ажылдакчыларның санын эвээжедир ужурлуг, бүдүрүлге дээш харысалгалыг кижини дужаал-биле томуйлаар, ажылдакчыларның мага-бодунуң эьдиниң изиин т хынаар журналды кылыр, ОРВИ демдектиг ажылдакчыларны эмчиже чорудар, бот-изоляция сагыырынга дузалажыр.

4. ДЕЗИНФЕКЦИЯЛААР ЧҮҮЛЕР

Келген улуска болгаш ажылдакчыларга холдарын дезинфекциялап чуур эптиг арганы тургузар, кижиниң бодун камгалаар чүүлдер-биле ажылдакчыларны хандыраар, вирус чидирер шынарлыг (Хлор, спирт) холуксаалыг чүүлдерни ажыглавышаан, аштап арыглаашкынны кылыр, дериг-херекселди, эт-септи аштап дезинфекциялаар, ажылдаар черин агаарладып арыглаар.

Дериг-херекселди болгаш помещенини дезинфекциялап арыглан соонда, дараазында ээлчегнин ажылдакчыларын ажылдаар черинче эрттирип болур.

5. ЧЕМНЕНИРИН ОРГАНИЗАСТААРЫ

Чүгле тускай аңгылап каан черге чемненир кылдыр организастаар, ажылдаар черинге чемнеринин болдурбас, олурар улустуң аразы 1, 5 метрден эвээш эвес болур кылдыр тургузарын кызар.

6. ОРГАНИЗАСТЫГ ӨСКЕ ХЕМЧЕГЛЕР

Хоорайның хөй-ниити транспорту-биле ажылдакчыларның аргажырын болдурбазын кызар сорулгадан, оларны бажынындан ажылдаар черинге чедирер, ынчалдыр дедир чандыраарын организастанар.

Командировкаже ажылдакчылар чорударын кызыгаарлаңар.

Чаа коронавирус инфекциязындан (COVID-19) аарыгның көвүдөп турар үезинде бот-изоляция чурумун хандыраары-биле риск бөлүүнге хамааржыр кижилерни: 65 хардан улуг назылыг, ол ышкаш хоочураан аарыглыг, иммунитетди кошкак, иштиг херээжен улусту түр када ажылындан хостаңар азы дистанциялыг ажылче шилчидинер.

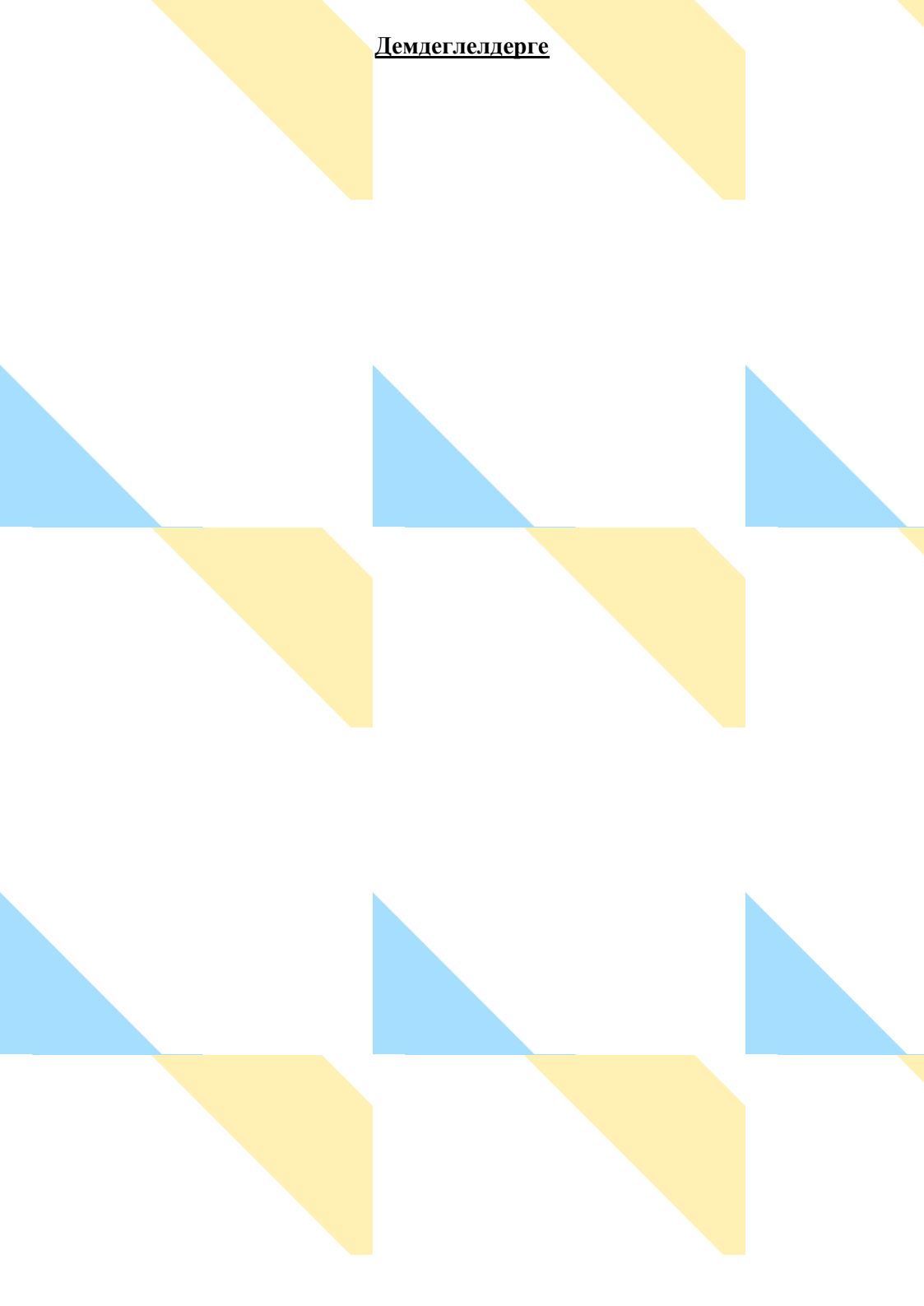
Коронавирустан аарый берген кижиле харылзажып турган ажылдакчы ол дугайын доп-дораан Тыва Республиканың Роспотребнадзорнуң изиг шугум телефонунче **8 (39422) 3-08-08** долгап дыңнадыр, 14 хүн хуусаалыг бот-изоляцияга турар.

Ажылдакчыда чаа коронавирус инфекциязының (COVID-19) чыпшынганы бадыткааттына берген болза, ажыл-албан аайы-биле 14 хонук дургузунда чугаалажып харылзажып турган улусунун дугайында медээлерни удуртукчулар чып тургускаш, ол даңзыже кирип турар шупту ажылдакчыларга ол дугайын, бот-изоляция чурумун чугула сагыырынын дугайында дыңнадыр.

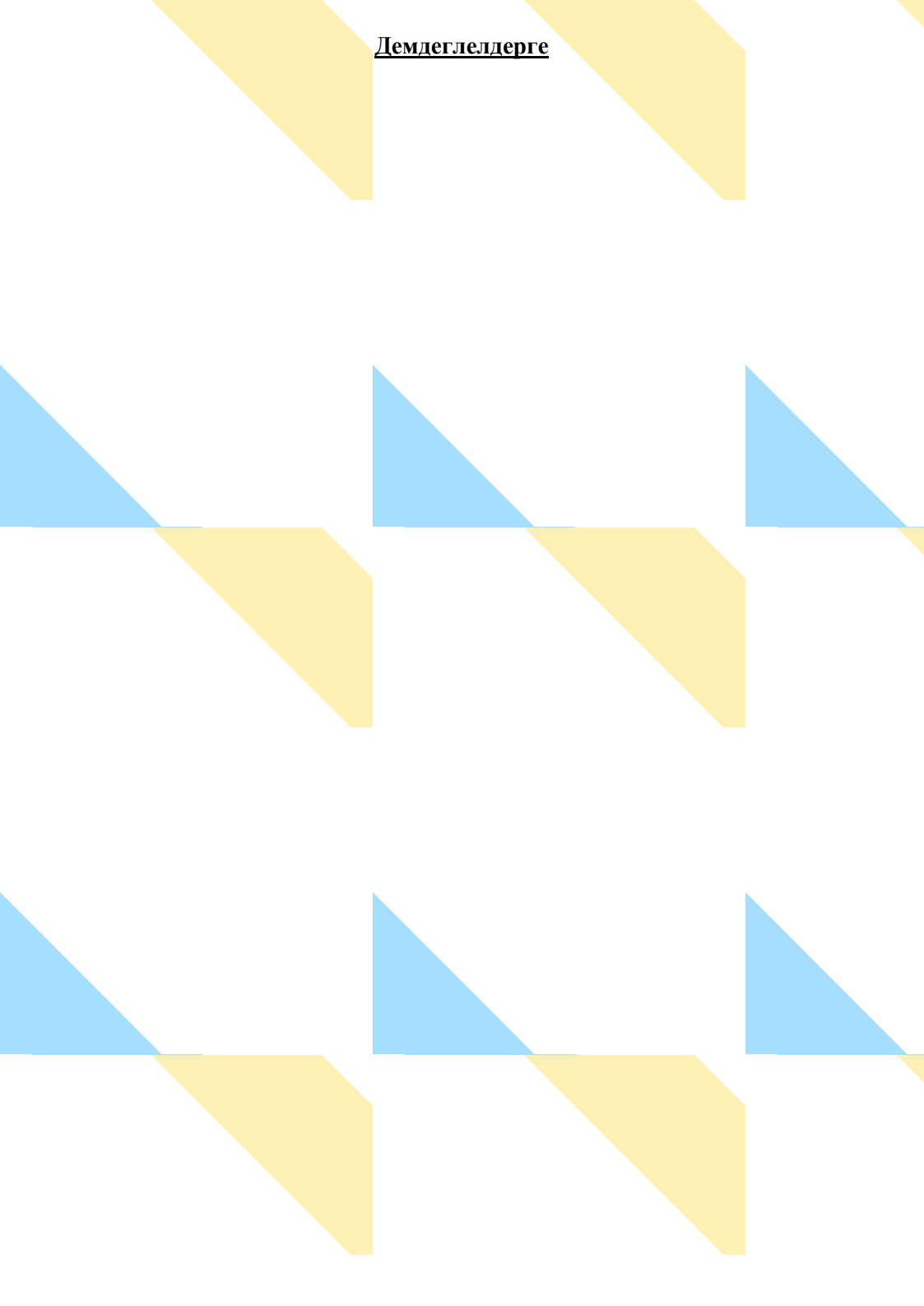
**"Изиг шугум" телефону "SOS-
бизнес" 3-18-88. Тыва
Республиканың Садыг-үлөптүр
палатазы**

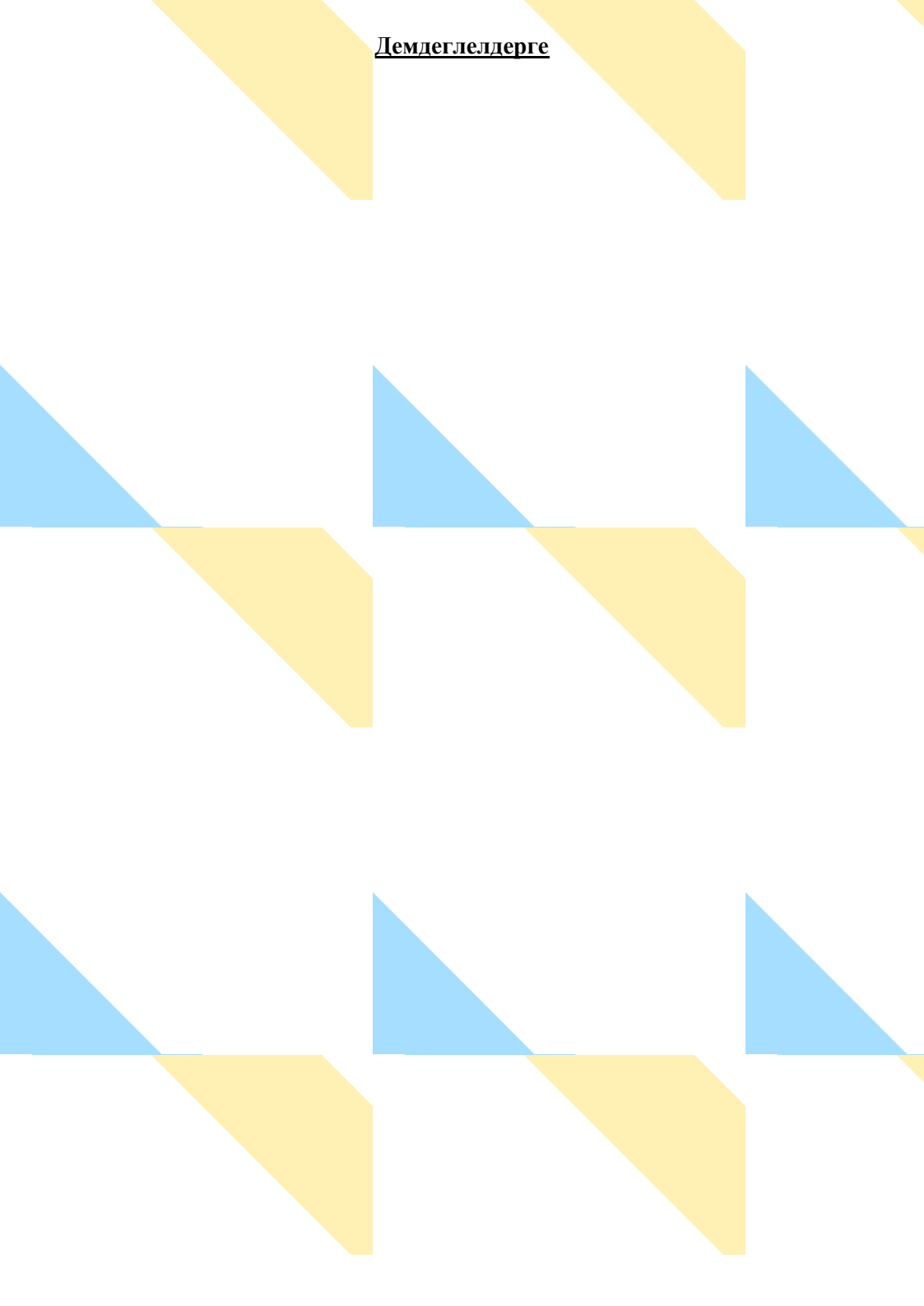
Демдегелдерге

Демдегелдерге

Демдегелдерге

**Биче болгаш ортумак сайгарлыкчы чоруктун
субъектилеринге деткимче бээр талазы-биле
харылзажыр «Изиг шугум» телефону**

8 (394-22) 3-62-02, 8-800-350-62-01